

Minä ja japanilainen nauru

Pakkasen purressa harvan huulilla näkee hymyä. Pimeys ja suomalainen kansallishenki ajavat ajoittain synkkyyteen, mutta onneksi valoakin on näkyvissä. Nykyinen internet-aika on mahdollistanut, ainakin minulle, ehkä vähän yllättävänkin hoidon jokavuotiseen kaamosmasennukseen: o-warain. O-waraita eli japanilaista komediaa löytyy netistä loputtomana virtana. Uusia nimiä tulee ja vanhat tähdenlennot jäävät unholaan. Toki jotkut naamat pysyvät kovastakin kilpailusta huolimatta. Vuosi toisensa jälkeen kuuluisa Downtown -niminen duo viihdyttää ihmisiä jo miltei neroutta hipovilla vitseillään. Heidän vuosittainen waratte wa ikenai – ohjelmansa on katsojien kestopuosikkeja, unohtamatta heidän muita sarjojaan ja projektejaan.

Käytin aiemmin o-waraista selitystä ”japanilainen komedia”. Japanilainen sen takia, että koen sen olevan hyvin erilaista esimerkiksi länsimaiseen stand up -komiikkaan verrattuna. Ironia ja musta huumori väistyy ilmeiden, eleiden, laulun, hahmojen ja kaiken mahdollisen tieltä. Erilaisten komiikan alalajien kirjo on loputon. Omana suosikkini on jo pitkään pysynyt manzai. Manzain idea on yksinkertainen. Kaksi henkilöä, tyhmä (boke) ja viisas (tsukkomi), esittävät katsojien edessä ennalta harjoitellun dialogin. Manzain hauskuus syntyy boken ja tsukkomin välisistä väärinymmärryksistä ja erilaisista sanaleikeistä. Dialogin nopean temmon ansiosta katsoja ei ehdi arvata tulevaa vitsiä, vaan nauru purskahtaa katsojalta spontaanisti, ennalta arvaamattomasti. Se onkin parasta manzaissa. Naurua ei voi välttää eikä estää.

Syvä rakkauteni Osakaan vain parantaa katselukokemusta. Osakan murretta sanotaan o-warain kieleksi. Sen äänteet sekä nopeus ovat kuin luotuja erityisesti manzaihin. Tähän asiaan liittyen

saatankin sortua pieneen syrjintään muualta tulleita koomikkoja kohtaan. Jotkut muualta kuin Osakasta tulleet koomikot ovat tavoittaneet sydämeni, mutta suurin osa suosikeistani koostuu kuitenkin osakalaisista. Manzaista tuttu lausahdus ”Nan de ya nen!” on Osakan murretta ja saavuttanut jo eräänlaisen Osakan tunnusmerkin aseman. Osakaan matkustava löytää jokaisesta matkamuistoliikkeestä lukemattomia tuotteita T-paidoista mukeihin, mihin tämä lause on kirjoitettu. ”Nan de ya nen!”:n voisi suomentaa esimerkiksi ”Mitä ihmettä”. Kun manzain boke eli tyhmä osapuoli sanoo tai tekee jotain tyhmää on viisaalla tsukkomilla tapana huitaista tätä takaraivoon ja todeta vihaisesti ”Nan de ya nen!”, mikä laukaisee tilanteen ja saa aikaan valtaiset naurut. Näin paperilla selitettynä ehkä hieman oudon kuuloista, mutta takuulla toimivaa. Sen lupaan.

Muihin o-warain alalajeihin kuulu muun muassa monomane, joka tarkoittaa imitaatiota.

Imitoitavana voivat olla tunnetut henkilöt tai vaikka jonoissa ohittelevat mummot. Taitavat imitaattorit voitavat tehdä itsensä kuuluisiksi pelkästään imitoimalla tunnettuja julkisuuden henkilöitä.

Olen nähnyt hauskoja monomane -esityksiä, mutta puutteellinen japanilaisten julkisuuden henkilöiden tuntemukseni vie pois suuren osan hauskuudesta. Tästä pääsemmekin o-warain perusongelmaan. Puutteellinen Japanin sekä sen kulttuurin ja kielen tuntemus tekee monista vitseistä ulkomaalaiselle vaikeasti avautuvia. Nykypäivän netin laajasta videovalikoimasta löytyy paljon o-waraita myös englanninkielisillä tekstityksillä, mutta se poistaa vain osan ongelmaa ja tuo jokusen lisää. Harvat sanaleikit toimivat käännettäessä ja mielestäni tärkeä osa o-warain tunnelmaa syntyy juuri japanin kielestä.

Olisikin mielenkiintoista yrittää soveltaa esimerkiksi manzain tyyliä suomalaisessa komediassa.

Kulttuurien erot asettavat moisille suunnitelmille valtaiset haasteet. Kuinka soveltaa kahta hyvin huumorintajultaan erilaista kulttuuria toisiinsa? Jollei suomalaiseen stand uppiin ole mahdollista sekoittaa japanilaisia vaikutteita, niin entä muihin televisio-ohjelmiin? O-warai ei rajoitu pelkästään

tarkkaan komediaksi määriteltyihin ohjelmiin. O-waraita voivat myös olla humoristiset visailusarjat ja jopa tosi -tv -ohjelmat. Miksemme siis yrittäisi nostattaa kansakuntamme mielialaa ja tehdä totisien yhdysvaltalais-sarjojen kopioiden sijaan hauskoja japanilais-sarjojen kopioita tai vielä parempi, omia huumorilla höystettyjä tuotantoja. Maaliskuun puolivälissä alkaakin televisiossa pyöriä japanilaisformaattiin perustuva Reikä seinässä -niminen sarja. Tässä peliohjelmassa kilpailijat yrittävät päästä liikkuvissa seinissä olevien, toisinaan miltei mahdottomien, reikien läpi ja tietenkin huumorimielellä.

Japanilaisella komedialla on juurensa kaukana menneisyydessä. Humoristiset esitykset ovat kuuluneet jo satoja vuosia japanilaisten festivaaleihin ja juhlistuksiin. On vaikea sanoa kuinka kauan o-warai on ollut nykyisessä muodossaan, sillä se on alati kehittyvää. Viime vuosien aikana on Japanissa ollut nähtävissä niin sanottu o-warai buumi, joka on edistänyt uusien tähtien ja uudenlaisten ohjelmien kehitystä. Vaikka o-warai onkin tullut Japanin ulkopuoliselle yleisölle tunnetuksi pääasiassa Internetin kautta, on se kuitenkin Japanissa yleistä television täytettä. Joskus jopa neljätuntiset erikoisjaksot ovat kaltaiselleni suomalaiselle kerrassaan käsittämättömiä ja erilaisten ohjelmien paljous aiheuttaa suurta valinnan vaikeutta.

Valitettavasti buumilla on tapana olla ohimenevää. Itse buumin loppumisesta ei vielä ole merkkejä, mutta sen aikana on jo kehittynyt eräänlainen kertakäyttöilmiö. Uudet tähdet saavuttavat tutuksi tulleella vitsillään nopeasti suuren suosion, mutta vitsin vanhetessa joutuu tähtikin nopeasti unholaan. Tällaisiksi tähdenlennoiksi vaikuttaa lukeutuvan myös vuosi sitten ”Demo sonna no kankei nee” eli ”muttei se liity tähän” – vitsillään suosituksi tullut Yoshio Kojima. Aluksi kaikkien huulilla, mutta lopuksi jo hieman ärsyttäväksi äityneet vitsin hokemat eivät lopulta kantaneet puolta vuotta pidemmälle. Suosion laannuttua tuoreita vitsejä ei ole kuulunut ja vain aika näyttää jääkö Kojimakin lopullisesti unholaan. Suositun vitsin jälkeen uudistumaan kyenneestä o-warai duosta on

mielestäni hyvänä esimerkkinä osakalainen Fujizaki-market niminen kahden miehen komediaryhmä. Laulujumppa-sketsillään nopeasti tunnetuksi tullut duo onnistui suosion laantuessa muuntautua uskottavaksi o-warai ryhmäksi ja säilyttämään näin ainakin osan suosiostaan. Japanin komediateollisuudessa vakaan jalansijan saaneista koomikoista on mielestäni parhaana esimerkkinä jo aiemmin mainitsemani Downtown. Viikoittain televisiossa nähtävän ryhmän kaksi miesjäsentä Hitoshi Matsumoto ja Masatoshi Hamada tehtailevat tarkan purevaa komediaa vuosi toisensa jälkeen ja heidän sarjojensa uusintoja jaksan katsoa aina uudelleen. Tokion suosikeistani voisin mainita Jichou Kachou – nimisen myös kestävän suosion saavuttaneen o-warai duon, jonka vahvuutena on mielestäni hyvin käsikirjoitetut miltei teatteriin verrattavat esitykset.

Japanilainen kulttuuri ja sen ilmiöt tuntuvat rantautuvan yhä voimakkaammin Suomeen ja muualle maailmaan. Se miten suomalainen lukiolainen lopulta päätyy katselemaan o-waraita, onkin pitkä tarina. Muistan jo tarhaiässä tunteneeni vetoa Aasialaista estetiikkaa kohtaan. Geishat, kauniit puutarhat ja pörröiset pandat kiinnittivät aina huomioni. Turtles -sarjan kilpikonnaninjat sekä Karate Kid olivat joka lapsen idoleita. Ylä-asteen alussa aloin harrastaa itsepuolustuslajeja ja sieltä saaneet kaverini tutustuttivat minut animen sekä mangan maailmaan. Jo varmaan kaikille suomalaisille tutuksi tulleet japanilainen sarjakuva ja animaatio vetivät minut mukaansa vauhdikkuudellaan. Kohtalokkainta oli, että animaatioista sain ensikosketukseni japanin kieleen. Sen jälkeen paluuta ei ollut. Ylä-asteen lopussa lähdettiin äidin kanssa ostamaan japaninkielenkirjaa itsenäistä opiskelua varten ja aloin jo kartoittaa Japaniin lähdön mahdollisuuksia. Monien takaiskujen jälkeen pääsin lopulta vuodeksi vaihto-oppilaaksi Japaniin, Osakan kaupunkiin. Osakalainen kulttuuri ja sen ihmiset veivät mukanaan. Kerran sain mahdollisuuden lähteä katsomaan Miso-soup -nimistä näytelmää, jonka pääosaa esitti Kurota -niminen Messengers -duon jäsen. Kaksituntisen esityksen jälkeen tajusin löytäneeni uuden rakkauden. Esityksen nähdessäni en osannut vielä paljoakaan japania, mutta teatterista päästyäni päätin keskittää voimani Osakan murteen oppimiseen. Työnteko

alkoikin kantaa hedelmää ja huomasin pystyväni naurattamaan japanilaisia ensimmäistä kertaa elämässäni. Olin oppinut o-warain kielen.

Turtlesien ja sarjakuvien jo jäätyä lapsuuteen o-warai on vasta löytämässä paikkaansa elämässäni. Eräs osakalainen tuttuni hoki toivovansa minusta tulevan koomikko isona. Hylkäsin hänen ajatuksensa todeten, että työksi hauskana oleminen kuulosti liian stressaavalta. Ennen Suomeen paluutani sain häneltä lahjaksi o-warai -DVD:n. DVD:n antaessaan hän toivoi, että vaikka minusta ei tulisikaan koomikkoa, veisin silti japanilaista huumoria suomalaisille ja Osakaan palatessani toisin tuliaisena suomalaista huumoria japanilaisille. Tätä kulttuurien välisen naurun vaihtoa olen lähiaikoina pyöritellyt mielessäni. Miten jakaa eteenpäin sitä voimaa ja energiaa, minkä itse o-waraista saan. Eli kiitos siis japanilaisille o-waraista ja kiitos insinööreille Internetistä, joka mahdollistaa harrastukseni jatkumisen myös täällä Suomessa. Ehkä vielä keksin suomalaisille sopivan o-warain. Sitä odotellessa keskityn pitämään itselläni hymyn huulilla, tuli taivaalta sitten räntää tai lunta.